

PERSONVERNERKLÆRING – PIRLS 2026

PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study) er en internasjonal undersøkelse av elevenes leseferdigheter. International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA), en uavhengig internasjonal organisasjon, koordinerer undersøkelsen. Rundt 60 land deltar. Det er Kunnskapsdepartementet som har bestemt at norske skoler skal delta i PIRLS. I Norge skal prøvene gjennomføres på 5. trinn. Opplysningene som samles inn gjennom PIRLS er viktige for å kunne gi en bedre leseopplæring for alle elever.

Kontaktinformasjon til de som har ansvar for PIRLS 2026:

Utdanningsdirektoratet
Schweigaards gate 15 B
0191 Oslo
Telefon: 23 30 12 00
E-post: personvernombud@udir.no

Utdanningsdirektoratet (Udir) representerer Norge i IEAs øverste beslutningsorgan, IEA General Assembly.

og

IEA
Keizersgracht 311
1016 EE Amsterdam
Nederland
Telefon: +31 20 625 3625
E-post: secretariat@iea.nl IEA's personvernombud: dataprotection@iea.nl

Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning (Nasjonalt lesesenter) ved Universitetet i Stavanger har fått i oppdrag å gjennomføre PIRLS 2026 på vegne av Utdanningsdirektoratet. Lesesenteret er databehandler og er underlagt taushetsplikt.

Innsamling og behandling av data i PIRLS 2026

Hvorfor samles og analyseres disse dataene?

IEA gjennomfører PIRLS 2026 for å undersøke elevers leseferdigheter.

PIRLS er en av flere internasjonale undersøkelser Norge deltar i. Data som samles inn i PIRLS brukes til vitenskapelige formål. Resultatene fra studien brukes av nasjonale skolemyndigheter til å følge med på utviklingen nasjonalt og i sammenligningen mellom land.

Det er obligatorisk å delta i PIRLS for de skolene og elevene som blir trukket ut til å være med. Les mer her: <https://www.udir.no/tall-ogforskning/internasjonale-studier/obligatorisk-a-delta-i-internasjonale-undersokelser/>

- Det er frivillig for foreldre, lærere og rektorer å fylle ut spørreskjema.
- Dersom man ikke fullfører eller svarer på spørreskjemaet, medfører det ingen ulemper for respondenten. Det er lov til å hoppe over spørsmål eller avbryte besvarelsen underveis.
- Etter at besvarelsen er innsendt, er det fortsatt mulig å trekke seg fra undersøkelsen uten å oppgi grunn.
- Dersom noen ønsker å trekke seg, må dette gjøres innen 1. august 2026. Alle opplysninger som er lagret før denne datoen, vil da bli slettet og ikke prosessert videre.
- Den som ønsker å trekke seg, må sende beskjed til Nasjonalt lesesenter via følgende e-postadresse: pirls2026@uis.no
- For spørsmål om personvern, ta kontakt med personvernombud@udir.no

Behandlingsgrunnlag

Behandlingsgrunnlaget for innsamling av personopplysninger i PIRLS 2026 er utøvelse av en oppgave i allmenhetens interesse jf. personvernforordningen artikkel 6 nummer 1 bokstav e og artikkel 9 nummer 2 bokstav j, med supplerende nasjonal hjemmel:

- For elevlister, elevprøver og elevspørreskjema: forskrift til opplæringslova § 19-7 og forskrift til privatskolelova § 13-6.
- For spørreskjemaer til foreldre, norsklærere og rektorer: personopplysningsloven § 8 og § 9.

Hvilke opplysninger samles inn?

Skolene utarbeider elevlister som inneholder skole, klasse og navn på lærer, elevenes fornavn, fødselsmåned og år, kjønn, om eleven skal delta eller ikke og målform.

Elever i den/de utvalgte PIRLS-klassene gjennomfører en nettbasert prøve som måler leseferdighet. Elevene blir videre bedt om å fylle ut et spørreskjema for å gi informasjon om lesing på fritiden, skolemiljøet og leseundervisningen, trygghet og tilhørighet til skolen, hvordan eleven føler seg på skolen (eventuelle problemer med å følge med pga. at eleven føler seg sulten/trøtt/bekymret; andre følelser på skolen, som å være motivert, glad, selvsikker m.m.), bruk av digitale verktøy (på skolen og hjemme), fremmøte på skolen, bruk av bibliotek, elevenes holdninger til lesing og vurdering av egen leseferdighet, lesing og ressurser i hjemmet, hvor ofte de snakker norsk hjemme, samt fødselsmåned/-år.

Lærerne i PIRLS-klassene ved skolene som deltar, bes om å fylle ut et lærerspørreskjema for å gi informasjon om de(n) deltakende klassen(e), undervisningspraksis og leseundervisning, klassemiljø, digitale verktøy i undervisningen, bibliotekressurser, det å være lærer (inkl. jobbtilfredshet, motivasjon, individuell tilpasning av undervisningen, ev. hindringer), vurdering av skolen (trygghet, skolemiljø, kollegasamarbeid, respekt), vurdering av lesing, samt noen spørsmål om alder, kjønn, egen erfaring og utdanning/behov for faglig utvikling eller videreutdanning.

Rektorene (hvis en rektor ikke er tilgjengelig, brukes en annen person i skoleledelsen) ved skolene som deltar, bes om å fylle ut et spørreskjema for å gi informasjon om skolen og dens ressurser, skolens elevmasse (antall, bakgrunn), skolens beliggenhet, undervisningstid for elever på 5. trinn, ressurser for elever på 5. trinn (som tilgang til sosialarbeider, tilgang til skolemat mm.), skolens vektlegging av skolefaglige prestasjoner, foreldresamarbeid/-involvering, elevers motivasjon og respekt med mer, lærernes erfaring og utdanning, skolens disiplin og sikkerhet, bruk av digitale enheter, skolens opplæring/undervisning knyttet til lesing, samt rektors erfaring og utdanning.

Foreldre til elevene i PIRLS-klassen(e) bes om å fylle ut et spørreskjema for å gi informasjon om tidlige leseaktiviteter og språkbruk i hjemmet (begrenset til bruk av «norsk», «svensk/dansk» eller «annet»), om barnet er født i Norge (ev. hvor gammelt barnet var da det kom til Norge), barnets begynnende ferdigheter ved skolestart (f. eks. kunne barnet lese bokstaver, skrive eget navn), foreldres deltakelse i skoleaktiviteter (f. eks. foreldremøter), vurdering av barnas leseferdigheter, involvering i leseaktiviteter med barnet, foreldres egen lesing (holdninger, tidsbruk), bruk av og holdninger til digitale verktøy/nett, ressurser i hjemmet og tanker om barnets skole og utdanning, samt foreldres egen utdanning og yrke.

Hvilke typer data samles inn?

PIRLS gjennomføres digitalt. Foreldre kan imidlertid velge mellom å svare digitalt eller på papir. Data fra hver PIRLS-besvarelse blir samlet og lagres i form av tall som representerer valgmuligheter (for eksempel et flervalg-spørsmål) eller leseferdighet (fritekstsvaret). Ved digital utfylling av leseprøven og øvrige spørreskjemaer lagres også prosessdata, eksempelvis informasjon om det første og siste tidspunktet for pålogging, antall ganger respondenten har logget på, antall spørsmål som er besvart og om spørreskjemaet er sendt inn. Informasjonen fra besvarelsene kan i seg selv ikke brukes til å identifisere individuelle respondenter ved navn. Hver respondent får et unikt identifikasjonsnummer (ID). Sammenhengen mellom ID-nummeret og elev/ректор/lærer/foreldre er kun kjent for skolekontakten og for de som arbeider i PIRLS-prosjektet, og lagres skilt fra besvarelsene. Det betyr at dine data blir pseudonymiserte. Sammenhengen mellom ID og respondenter blir aldri offentliggjort til noen andre, heller ikke til IEA, og slettes senest i desember 2027.

Hvor, hvordan og hvor lenge lagres data fra PIRLS?

PIRLS 2026-data lagres sikkert i en pseudonymisert form. Dette betyr at dataene behandles slik at de ikke kan kobles til en bestemt person uten bruk av tilleggsinformasjonen i elevlistene. Elevlistene oppbevares separat og sikret, for å hindre at dataene kan knyttes til en identifisert eller identifiserbar person og slettes før publisering av resultater. Dataene er ikke tilgjengelige for eksterne personer eller systemer. I tillegg har alle ansatte hos IEA som har tilgang til dataene, fått opplæring i hvordan dataene skal behandles på en forsvarlig måte, og de har signert en taushetserklæring.

Digitale svardata samles inn og lagres på to steder:

- 1) Elevprestasjoner (RM Education Limited) samles inn og lagres (inkludert sikkerhetskopier) på AWS-servere i Europa.
- 2) Spørreskjema-data (IEA) samles inn og lagres (inkludert sikkerhetskopier) på Microsoft Azure-servere i Amsterdam, Nederland.

IEAs SharePoint-server er driftet av Microsoft innenfor EU. Alle svardata sendes inn uten navn – kun ID-nummer deles med IEA.

Aidentifiserte data fra PIRLS 2026 lagres på ubestemt tid for å benyttes i forskning. De lagres i en database som gjør det mulig for forskere å sammenligne utdanningssystemer over hele verden.

Med hvem deles data fra PIRLS?

Arbeidet med PIRLS 2026 ledes av det internasjonale studiesenteret (ISC) ved Boston College, USA, og de fleste dataanalysene utføres der. IEA i Hamburg sender de pseudonymiserte besvarelsene til ISC via en sikker SharePoint-server. ISC-ansatte som har tilgang til dataene for analyser, har signert en taushetserklæring og har mottatt omfattende opplæring i databeskyttelse og personvern.

Fordi USA er et land utenfor EU/EØS, er overføringen underlagt egnede sikkerhetstiltak og den reguleres i en spesifikk databehandleravtale i tråd med europeiske standardbestemmelser vedtatt av EU-kommisjonen. Fra ISC deles også dataene tilbake, igjen via sikker SharePoint-server, med det norske PIRLS-prosjektet (ledet av Nasjonalt lesesenter).

ISC vil i samarbeid med IEA benytte automatisk skåring basert på kunstig intelligens (KI) for et utvalg av elevenes svar på oppgaver i PIRLS 2026. Formålet med dette er kvalitetssikring og det kommer i tillegg til menneskelig skåring som gjennomføres av Nasjonalt lesesenter. ISC har inngått avtale med OpenAI, som leverer det KI-baserte verktøyet, om at dataene ikke skal brukes eller lagres til andre formål. Avtalen setter, i samsvar med GDPR, klare begrensninger for behandling, tilgangskontroll og sletting av data. OpenAI får kun tilgang til svarene på oppgavene, uten noen personidentifiserbare opplysninger.

Offentlig tilgjengelighet

Informasjon fra elever, lærere, rektorer og foresatte innsamlet våren 2026 blir knyttet sammen i en internasjonal forskningsdatabase. Den internasjonale databasen blir offentlig tilgjengelig på følgende nettsteder:

<https://www.iea.nl/index.php/data-tools/repository> (Hamburg, Tyskland)

<https://timssandpirls.bc.edu/index.html> (Boston, USA)

Alle data i databasen er aidentifisert, og de kan ikke kobles tilbake til enkeltindivider.

Automatisert beslutningstaking og profilering

Det gjennomføres ingen automatisert beslutningstaking, inkludert profilering, som beskrevet i artikkel 22 EUs personvernforordning (GDPR), basert på besvarelsene.

Dine rettigheter

Har du spørsmål til behandling av dine personopplysninger eller ønsker du å benytte deg av dine rettigheter, kan du ta kontakt med personvernombud@udir.no eller Nasjonalt lesesenter på pirls2026@uis.no. Det er gratis å utøve sine rettigheter.

Vi besvarer din henvendelse så fort som mulig, og senest innen 30 dager. Du kan lese mer om innholdet i disse rettighetene på Datatilsynets nettside:

<https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/den-registrertes-rettigheter/>

Du har rett til å klage til relevant tilsynsmyndighet, som i Norge er Datatilsynet (postkasse@datatilsynet.no).